

Lesdoelen

De kinderen leren dat er woorden zijn die de (soort)naam voor mensen en dieren aanduiden en maken kennis met de term zelfstandig naamwoord.

Materiaal

- Oefenblad instaples 1 taal
- Antwoordblad instaples 1 taal
- Verlengde instructie: kaartjes met de woorden: tellen, geit, beer, meisje, klimt, stoer, zwaan, oom, vroeg, juf

Lesduur

- 25 minuten

Aanwijzingen bij de les

- Algemene informatie over het instaprogramma vindt u op Mijnmalmberg.nl.
- Deze instaples is een voorbereiding op les 2 van thema 1.
In deze les ervaren de kinderen dat er woorden in een zin staan die de (soort)naam van een mens of dier aanduiden en woorden die dat niet doen. In een zin staan dus verschillende soorten woorden. Het gaat alleen om de herkenning van zelfstandige naamwoorden op een concrete manier. Dat kan bijvoorbeeld door mensen in de klas aan te wijzen of door afbeeldingen van dieren te laten zien en die in een zin te gebruiken.

Stap 1 Introductie

Wijs een kind aan en vraag: *wat is dit?* (Bijvoorbeeld een jongen.) Wijs een dier op een afbeelding aan en vraag: *wat is dit?* (Bijvoorbeeld een kat.) Vertel: *vandaag leren jullie over woorden voor mensen en dieren.*

Stap 2 Instructie

- 1** Neem 'Dit moet je weten' met de kinderen door. Vertel dat alle mensen en dieren een eigen woord hebben. Dat is handig om precies te kunnen zeggen over welk mens of dier je iets wilt vertellen.
Vraag de kinderen wat zelfstandig werken betekent. (Zelfstandig wil zeggen: je kunt het alleen.) *Zelfstandig naamwoord wil zeggen: het woord kan alleen, zonder hulp van andere woorden, zeggen over welk mens of dier het gaat.*
- 2** Schrijf op het bord: **De jongen speelt met de hond. Het meisje eet een vis.** Vraag: *welke woorden zijn woorden voor een mens? En welke woorden zijn woorden voor een dier?* Onderstreep jongen, meisje, hond en vis.
- 3** Vraag de kinderen om zelfstandige naamwoorden voor mensen en dieren op te noemen. Bij mensen mogen ze ook denken aan beroepen, zoals bakker en slager. Schrijf op het bord: **zelfstandig naamwoord**. Schrijf de woorden die de kinderen noemen eromheen.

Stap 3 Oefenen

- 1** De kinderen maken item 2 en 3 (kwal, krab) van opdracht 2. Bij het eerste item kunnen ze zien wat de bedoeling is.
- 2** Bespreek de items na met de kinderen. *Is het een woord voor een mens of een dier?*

Stap 4 Zelfstandig werken

De kinderen die alles goed hebben, gaan zelfstandig aan het werk met opdracht 1, 2 en 3. Geef de andere kinderen verlengde instructie.

Verlengde instructie

- 1 Leg de kaartjes met woorden neer. (Zie Materiaal.) Vraag de kinderen om de woorden voor een mens aan te wijzen. (meisje, oom, juf) Zeg: *dit zijn zelfstandige naamwoorden: woorden voor een mens*. Doe hetzelfde met de woorden voor een dier. (geit, beer, zwaan) Vraag: *waarom zijn de andere woorden geen zelfstandige naamwoorden?* (Dat zijn geen woorden voor een mens of dier.)
- 2 Vertel: *een zelfstandig naamwoord kan met één woord zeggen over welk mens of dier het gaat. Elk mens of dier heeft een eigen woord; dat is zijn zelfstandig naamwoord.*
- 3 Maak item 2 van opdracht 1 samen met de kinderen. Laat ze dan opdracht 1, 2 en 3 zelfstandig afmaken.

Stap 5 Reflectie

- 1 Vraag waarom het handig is dat alle mensen en dieren een eigen woord hebben. (Zo kun je precies zeggen over welk mens of dier je iets wilt vertellen.)
- 2 *In de volgende taallessen gaan we nog een keer oefenen met zelfstandige naamwoorden.*

Lesdoelen

De kinderen breiden hun kennis van zelfstandige naamwoorden uit.

Materiaal

- Oefenblad instaples 2 taal
- Antwoordblad instaples 2 taal

Lesduur

- 25 minuten

Aanwijzingen bij de les

- Algemene informatie over het instaprogramma vindt u op Mijnmalmberg.nl.
- Deze instaples is een vervolg op instaples 1 en een voorbereiding op les 2 van thema 1. De kinderen hebben in de vorige instaples geleerd dat zelfstandige naamwoorden woorden voor mensen en dieren zijn. In deze les breiden ze hun kennis uit. Ze leren dat namen voor dingen (hier vallen ook planten onder) ook zelfstandige naamwoorden zijn. In deze les komen alleen concrete zelfstandige naamwoorden aan de orde en nog geen abstracte zelfstandige naamwoorden als 'droom', 'liefde' en 'geluk'.

Stap 1 Introductie

Wijs op een schrift en zeg: *geef me dat schrift even aan*. Wijs op een boek in de kast en vraag: *pak jij dat boek even voor me?* Vertel: *voor mensen en dieren heb je een woord. We noemen dat een zelfstandig naamwoord. Hebben dingen ook een naam?* Laat de kinderen noemen welke dingen u wilde hebben. (schrift, boek)

Vertel: *vandaag ga je nog meer leren over zelfstandige naamwoorden*.

Stap 2 Instructie

- 1 Haal even op wat de kinderen uit de vorige les al weten: *zelfstandige naamwoorden zijn woorden voor mensen en dieren*. Laat de kinderen een paar voorbeelden noemen en schrijf die op het bord.
Vraag waarom het handig is dat alle mensen en dieren een eigen woord hebben. (Zo kun je precies zeggen over welk mens of dier je iets wilt vertellen.)
- 2 Neem 'Dit moet je weten' met de kinderen door. Zien de kinderen dat er iets bij is gekomen? Ook woorden voor dingen zijn zelfstandige naamwoorden. Bespreek de voorbeelden. *Fiets is een woord voor een ding. Een fiets kun je zien en aanraken.*
- 3 Wijs allerlei voorwerpen in de klas aan. Laat de kinderen de namen van de voorwerpen noemen (bord, stoel, gordijn) en schrijf deze op het bord. Vertel: *nu kennen jullie nog veel meer zelfstandige naamwoorden*.
- 4 Schrijf op het bord: **Mijn vader leest een boek. Mijn zusje aait de hond.** Vraag: *welke woorden zijn woorden voor een mens? En welke woorden zijn woorden voor een dier? En voor een ding?* Onderstreep vader, zusje, hond en boek.

Stap 3 Oefenen

- 1 De kinderen maken twee items van opdracht 2.
- 2 Bespreek de items na met de kinderen. Zien ze dat het allemaal namen voor mensen, dieren of dingen zijn?

Stap 4 Zelfstandig werken

De kinderen die alles goed hebben, gaan zelfstandig aan het werk met opdracht 1, 2 en 3. Geef de andere kinderen verlengde instructie.

Verlengde instructie

- 1 Wijs twee kinderen in de klas aan en zeg: *dit is een jongen en dat is een meisje*. Vraag de kinderen om de zelfstandige naamwoorden in de zin te benoemen (jongen en meisje) en schrijf de woorden op het bord. Laat steeds een ander kind voorwerpen in de klas aanwijzen en er een zin mee maken. Laat de andere kinderen de zelfstandige naamwoorden benoemen en schrijf deze op het bord. Deel tot slot alle zelfstandige naamwoorden samen in, in namen voor mensen, dieren of dingen.
- 2 Maak item 2 van opdracht 1 samen met de kinderen. Laat ze dan opdracht 1, 2 en 3 zelfstandig afmaken.

Stap 5 Reflectie

- 1 Vraag waarom het handig is dat alle mensen, dieren en dingen een eigen woord hebben. (Zo kun je precies zeggen over welk mens, dier of ding je iets wilt vertellen.)
- 2 *In thema 1 gaan we nog een keer oefenen met zelfstandige naamwoorden.*

Lesdoelen

- De kinderen leren wat een lidwoord is.
- De kinderen leren dat een lidwoord bij een zelfstandig naamwoord hoort.

Materiaal

- Oefenblad instaples 3 taal
- Antwoordblad instaples 3 taal
- Kaartjes met daarop: de meester, de vis, de bal, het spel, het touw, het kind, een huis, een tas, een kwal

Lesduur

- 25 minuten

Aanwijzingen bij de les

- Algemene informatie over het instaprogramma vindt u op Mijnmalmberg.nl.
- Deze les is een voorbereiding op les 4 van thema 1. In de twee eerdere instaplessen hebben de kinderen geleerd wat het zelfstandig naamwoord is. In deze les leren ze dat een lidwoord bij een zelfstandig naamwoord hoort.

Vooraf kinderen die Nederlands niet als moedertaal hebben, vinden het moeilijk het juiste lidwoord bij het zelfstandig naamwoord te gebruiken. Er is weinig regelmaat te ontdekken in het gebruik van 'de' of 'het' bij zelfstandige naamwoorden in het enkelvoud zonder verkleinvorm. Daarom wordt in *Taal actief* het lidwoord steeds bij het zelfstandig naamwoord vermeld. Verbeter een verkeerd gebruikt lidwoord door de inhoud positief te waarderen en op correcte wijze de zin te herhalen zonder nadruk te leggen op de correctie.

Stap 1 Introductie

Vertel, met nadruk op de lidwoorden: *Jullie hebben een groep woorden geleerd. Dat zijn de zelfstandige naamwoorden. Dit is een groep met heel veel woorden erin.*

Nu gaan jullie een heel klein groepje woorden leren. Het groepje heet: de lidwoorden.

Stap 2 Instructie

- 1** Schrijf op het bord: **kind, vos, fiets**. Vertel: *dit zijn zelfstandige naamwoorden: namen voor mensen, dieren en dingen. Een lidwoord is een woordje dat heel vaak voor een zelfstandig naamwoord staat. Welk woordje zou het kunnen zijn?* Laat de kinderen zelf nadenken.
- 2** Neem 'Dit moet je weten' met de kinderen door. Bespreek de voorbeelden. Geef steeds een ander kind de beurt en laat hem/haar het woord uitspreken met het goede lidwoord.
- 3** Kijk welk lidwoord bij de woorden op het bord kan staan. (Het/een kind, de/een vos, de/een fiets.) Vraag: *kan het ook andersom? Kind de? Vos een?* (Nee, het lidwoord staat altijd voor het zelfstandig naamwoord.) Vraag dan: *kan de kind ook?* (Nee.) *Hoe kun je dat weten?* (Door het vaak goed te horen.)

Stap 3 Oefenen

- 1 De kinderen maken item 2 en 3 van opdracht 2. Bij het eerste item kunnen ze zien wat de bedoeling is.
- 2 Bespreek de items na met de kinderen. Als kinderen moeite hebben met de keuze tussen 'de' en 'het', geeft u ze verlengde instructie. Ga eventueel in op het verschil tussen 'een' en 'de/het'. Met 'de' en 'het' wijs je op één bepaald mens, dier of ding; met 'een' maak je een keuze uit meer mensen, dieren of dingen. Voorbeeld: Hij zit op de stoel. (Er is maar één stoel waaruit gekozen kan worden.)
Hij zit op een stoel. (Er zijn meer stoelen waaruit gekozen kan worden.)

Stap 4 Zelfstandig werken

De kinderen die alles goed hebben, gaan zelfstandig aan het werk met opdracht 1, 2 en 3. Geef de andere kinderen verlengde instructie.

Verlengde instructie

- 1 Geef de kinderen de kaartjes (zie Materiaal) met een combinatie van een lidwoord en een zelfstandig naamwoord: Laat ze het lidwoord aanwijzen.
- 2 Zet de volgende zinnen op het bord:
De maan staat voor het raam.
De duif zit op het dak.
Het meisje speelt met een bal.
Laat de lidwoorden onderstrepen. Laat ook de zelfstandige naamwoorden aanwijzen waar het lidwoord bij hoort. Wijs er nogmaals op dat het lidwoord altijd voor het zelfstandig naamwoord staat.
- 3 Maak item 2 van opdracht 1 samen met de kinderen. Laat ze dan opdracht 1, 2 en 3 zelfstandig afmaken.

Stap 5 Reflectie

- 1 Vraag welke kinderen het nog lastig vinden om het lidwoord voor een zelfstandig naamwoord te plaatsen. Vertel dat je leert welk lidwoord bij een woord hoort door het heel vaak goed te horen.
- 2 *In les 4 van thema 1 gaan we nog een keer oefenen met het lidwoord.*